Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yleisön oikeudesta saada tietoja Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoista

(2000/C 177 E/10)

KOM(2000) 30 lopull. — 2000/0032(COD)

(Komission esittämä 28 päivänä tammikuuta 2000)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 255 artiklan 2 kohdan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

noudattavat EY:n perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä,

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 1 artiklan toisessa kohdassa vahvistetaan avoimuuden periaate seuraavasti: ”Tämä sopimus merkitsee uutta vaihetta kehityksessä sellaisen yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi, jossa päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.”

(2) Avoimuus mahdollistaa kansalaisten paremman osallistumisen päätöksentekomenettelyihin ja lisää hallinnon oikeutusta, tehokkuutta ja vastuullisuutta kansalaisiin nähden demokraattisessa yhteiskuntajärjestelmässä.

(3) Birminghamissa, Edinburghissa ja Kööpenhaminassa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmissä korostetaan tarvetta lisätä unionin toimielinten työskentelyn avoimuutta. Näiden päätelmien johdosta toimielimet ovat käynnistäneet useita aloitteita, joiden tarkoituksena on ollut parantaa päätöksentekomenettelyjen avoimuutta yhtäältä toteuttamalla kohdennettuja tiedotus- ja valistustoimia ja toisaalta hyväksymällä säännöt, jotka säätelevät yleisön oikeutta tutustua asiakirjoihin.

(4) Tämän asetuksen tarkoituksena on varmistaa mahdollisimman laaja tiedonsaantioikeus avoimuuden periaatetta mahdollisimman laajasti noudattaen. Asetuksella pannaan täytäntöön tiedonsaantioikeus ja määritellään sitä koskevat yleiset periaatteet ja rajoitukset EY:n perustamissopimuksen 255 artiklan 2 kohdan määräysten mukaisesti.

(5) Koska EHTY:n ja Euratomin perustamissopimuksissa ei ole tiedonsaantioikeutta koskevia määräyksiä, tätä asetusta sovelletaan myös näiden sopimusten perusteella toteutettavaa toimintaa koskeviin asiakirjoihin. Tämä on vahvistettu Amsterdamin sopimuksen loppuasiakirjaan liitetyllä julistuksella N:o 41.

(6) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 28 artiklan 1 kohdan ja 41 artiklan 1 kohdan nojalla tiedonsaantioikeutta sovelletaan myös asiakirjoihin, jotka käsittelevät yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä poliisiasiain yhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa.

(7) Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission työskentelyn avoimuuden parantamiseksi ja useimmissa jäsenvaltioissa voimassa olevan kansallisen lainsäädännön noudattamiseksi, on tiedonsaantioikeuden soveltamisala ulotettava koskemaan kaikkia kolmen toimielimen hallussa olevia asiakirjoja.

(8) Tällä asetuksella vahvistettujen periaatteiden soveltaminen ei saa rajoittaa tiedonsaantioikeutta koskevien erityismääräysten soveltamista erityisesti kun kyseiset määräykset koskevat suoraan henkilöitä, joiden erityistä etua asianomaisiin asiakirjoihin tutustuminen koskee.

(9) Poikkeussäännösten avulla on turvattava yleisen edun ja tiettyjen erityisten etujen suojelu. Näistä eduista olisi annettava esimerkkejä, jotta poikkeussäännökset olisivat mahdollisimman selkeitä. On myös suotavaa antaa toimielimille mahdollisuus suojata sisäiseen käyttöön tarkoitetut asiakirjat, jotka sisältävät yksityisten henkilöiden esittämiä pohdintoja tai mielipiteenvaihtoa tai mielipiteitä, jotka on esitetty vapaasti ja ilman velvollisuutta sisäisten kuulemisten ja neuvottelujen puitteissa.

(10) Tiedonsaantioikeuden noudattamiseksi perusteellisesti, olisi säilytettävä nykyinen kaksivaiheinen hallintomenettely, johon sisältyy muutoksenhakuoikeus tai mahdollisuus kannella oikeusasiamiehelle, ja ottaa hakemuksen uudistamisen yhteydessä käyttöön periaate, jonka mukaan hakemus katsotaan hiljaisesti hyväksytyksi, jollei siihen anneta vastausta määräajan kuluessa.

(11) Jokaisen toimielimen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta yleisö saa tiedon voimaan tulevista uusista säännöksistä. Jokaisen toimielimen olisi erityisesti otettava käyttöön julkinen asiakirjarekisteri, jotta kansalaiset voisivat helposti käyttää tämän asetuksen mukaista tiedonsaantioikeuttaan.

(12) Tämän asetuksen tarkoituksena ei ole muuttaa asiakirjojen julkisuuteen sovellettavaa jäsenvaltioiden voimassa olevaa lainsäädäntöä. On selvää, että jäsenvaltiot valvovat yhteisön toimielinten ja jäsenvaltioiden välisiä suhteita säätelevän lojaaliteettiperiaatteen mukaisesti, etteivät ne aiheuta haittaa tämän asetuksen moitteettomalle soveltamiselle.

(13) EY:n perustamissopimuksen 255 artiklan 3 kohdan mukaisesti kukin toimielin vahvistaa omassa työjärjestyksessään erityismääräykset oikeudesta tutustua toimielimen asiakirjoihin. Nämä täytäntöönpanomääräykset ovat välttämätön edellytys tämän asetuksen soveltamiselle. Tämä asetus ja sen täytäntöönpanosäännökset korvaavat yleisön oikeudesta tutustua neuvoston asiakirjoihin 20 päivänä joulukuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/731/EY [1], yleisön oikeudesta saada tietoja komission asiakirjoista 8 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom [2] ja yleisön oikeudesta saada tietoa Euroopan parlamentin asiakirjoista 10 päivänä heinäkuuta 1997 tehdyn Euroopan parlamentin päätöksen 97/632/EY, EHTY, Euratom [3],

OVAT ANTANEET TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Yleinen periaate ja tiedonsaantiin oikeutetut

Kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on jollei 4 artiklassa luetelluissa poikkeuksissa toisin säädetä mahdollisimman laaja oikeus tutustua tässä asetuksessa tarkoitettujen toimielinten asiakirjoihin tarvitsematta perustella sitä.

2 artikla

Soveltamisala

1. Tätä asetusta sovelletaan kaikkiin toimielinten hallussa oleviin asiakirjoihin, toisin sanoen toimielinten itsensä laatimiin tai kolmansilta peräisin toimielinten hallussa oleviin asiakirjoihin.

Oikeus tutustua kolmansilta peräisin oleviin asiakirjoihin koskee ainoastaan niitä asiakirjoja, jotka osoitetaan toimielimelle tämän asetuksen soveltamisen alkamisen jälkeen.

2. Tätä asetusta ei sovelleta jo julkaistuihin tai muulla tavoin yleisön saatavilla oleviin asiakirjoihin.

Tätä asetusta ei sovelleta, jos oikeudesta saada tietoja asiakirjoista on erityismääräyksiä.

3 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

a) ”asiakirjalla” mitä tahansa tallennetta (paperille tulostettua tai sähköisessä muodossa tallennettua tekstiä taikka ääni- tai kuvatallennetta tai audiovisuaalista tallennetta) tätä asetusta sovelletaan kuitenkin ainoastaan hallinnollisiin asiakirjoihin eli asiakirjoihin, joissa käsitellään toimielinten toimivaltaan kuuluvia politiikkoja, toimintaa ja päätöksiä, lukuun ottamatta sisäisiä asiakirjoja, kuten valmistelu- tai keskusteluasiakirjoja ja yksiköiden lausuntoja, kuin myös epävirallisia viestejä;

b) ”toimielimellä” Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja komissiota;

c) ”Euroopan parlamentilla” Euroopan parlamentin elimiä (erityisesti puhemiehistöä ja puhemieskonferenssia), valiokuntia, poliittisia ryhmiä ja yksiköitä;

d) ”neuvostolla” sen eri kokoonpanoja ja elimiä (erityisesti pysyvien edustajien komiteaa ja työryhmiä) sekä perustamissopimuksella tai yhteisön lainsäätäjän päätöksellä neuvoston avuksi perustettuja yksiköitä ja komiteoita;

e) ”komissiolla” kollegiota, sen jäseniä ja heidän kabinettejaan, pääosastoja ja yksiköitä, jäsenvaltioissa ja yhteisön ulkopuolisissa maissa sijaitsevia edustustoja sekä komission perustamia komiteoita ja komiteoita, jotka on perustettu avustamaan komissiota sen täytäntöönpanovallan harjoittamisessa;

f) ”kolmansilla” kaikkia toimielinten ulkopuolisia luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, taikka yksiköitä mukaan lukien jäsenvaltiot, muut toimielimet ja yhteisön toimintaan liittyvät tai sen ulkopuoliset elimet ja kolmannet maat.

Luettelo ensimmäisen kohdan d ja e alakohdassa tarkoitetuista komiteoista laaditaan 10 artiklassa säädetyn täytäntöönpanon puitteissa.

4 artikla

Poikkeukset

Toimielimet epäävät oikeuden saada tietoja asiakirjoista, joiden sisältämien tietojen ilmaiseminen voisi merkittävästi vahingoittaa:

a) yleistä etua, joka koskee erityisesti:

— yleistä turvallisuutta,

— puolustusta ja kansainvälisiä suhteita,

— suhteita jäsenvaltioihin ja/tai yhteisön toimintaan liittyviin tai sen ulkopuolisiin toimielimiin ja elimiin tai suhteita näiden välillä,

— taloudellisia etuja,

— rahan arvon vakautta,

— yhteisön oikeusjärjestelmän vakautta,

— oikeudellista menettelyä,

---

[1] EYVL L 340, 31.12.1993, s. 43, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 96/705/EY, EHTY, Euratom, EYVL 325, 14.12.1996, s. 19.

[2] EYVL L 46, 18.2.1994, s. 58, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 96/567/EY, EHTY, Euratom, EYVL L 247, 28.9.1996, s. 45.

[3] EYVL L 263, 25.9.1997, s. 27.

— tarkastus-, tutkimus- ja tilintarkastustoimia,

— rikkomusmenettelyä mukaan lukien valmistevaa käsittelyä,

— toimielinten tehokasta toimintaa;

b) yksityiselämän ja yksilön suojaa erityisesti seuraavien seikkojen osalta:

— henkilökansiot,

— palvelukseen ottamista tai nimitystä varten annetut luottamukselliset tiedot, lausunnot ja arvioinnit,

— henkilöä koskevat tiedot tai asiakirjat, joiden ilmaiseminen saattaa loukata yksityisyyttä tai edistää sen loukkaamista, esimerkiksi lääkärin salassapitovelvollisuuden alaiset tiedot;

c) kaupallista ja teollista salaisuutta ja tietyn luonnollisen tai oikeushenkilön taloudellisten etujen suojelua erityisesti seuraavien seikkojen osalta:

— liikesalaisuudet,

— teollis- ja tekijänoikeudet,

— tiedot teollisuus-, talous-, pankki- ja liiketoiminnasta, mukaan lukien tiedot liikesuhteista ja sopimuksista,

— tarjouskilpailujen puitteissa saadut tiedot kustannuksista ja hinnoista;

d) luottamuksellisuutta, jota asiakirjan tai tiedon toimittanut kolmas on pyytänyt, tai luottamuksellisuutta, jota jäsenvaltion lainsäädäntö edellyttää.

5 artikla

Ensimmäisen hakemuksen käsittely

1. Jokainen hakemus asiakirjoihin tutustumisesta on esitettävä kirjallisena ja riittävän täsmällisesti, jotta toimielin voi yksilöidä kyseisen asiakirjan. Toimielin voi kehottaa hakijaa täsmentämään hakemustaan.

Kun kyseessä on toistuva hakemus ja/tai hakemus, joka koskee hyvin laajaa asiakirjaa, toimielin pyrkii löytämään hakijan kanssa kohtuullisen ratkaisun.

2. Toimielin antaa hakijalle asianmukaisesti perustellun kirjallisen vastauksen kuukauden määräajassa hakemuksen kirjaamisesta.

3. Jos toimielin on hylännyt hakemuksen, sen on ilmoitettava hakijalle, että tällä on kuukauden kuluessa vastauksen saamisesta mahdollisuus uudistaa hakemuksensa ja esittää, että toimielin tarkistaisi kantaansa; jos hakemusta ei uudisteta, hakijan katsotaan peruuttaneen ensimmäisen hakemuksensa.

4. Edellä 2 kohdassa säädettyä määräaikaa voidaan poikkeuksellisesti jatkaa kuukaudella edellyttäen, että hakijalle toimitetaan ennakolta asiaa koskeva perusteltu ilmoitus.

Jos vastausta ei anneta asetetussa määräajassa, hakemus katsotaan hylätyksi.

6 artikla

Uudistettujen hakemusten käsittely ja muutoksenhaku

1. Jos hakija uudistaa hakemuksensa, toimielimen on annettava hakijalle kirjallinen vastaus kuukauden kuluessa hakemuksen kirjaamisesta. Jos toimielin päättää pitäytyä päätöksessään evätä oikeus tutustua asiakirjaan, sen on perusteltava hylkäävä päätös ja ilmoitettava hakijalle tämän käytettävissä olevista muutoksenhakumahdollisuuksista eli mahdollisuudesta saattaa asia tuomioistuimeen tai kannella oikeusasiamiehelle EY:n perustamissopimuksen 230 ja 195 artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti.

2. Edellä 1 kohdassa säädettyä määräaikaa voidaan poikkeuksellisesti jatkaa kuukaudella edellyttäen, että hakijalle toimitetaan ennakolta asiaa koskeva perusteltu ilmoitus.

Jos vastausta ei anneta asetetussa määräajassa, hakemus katsotaan hyväksytyksi.

7 artikla

Tiedonsaantioikeuden käyttäminen

1. Tiedonsaantioikeutta käytetään joko tutustumalla asiakirjoihin toimielinten tiloissa tai siten, että hakijalle toimitetaan asiakirjoista jäljennös.

Hakijalta voidaan periä tästä korvaus.

2. Asiakirjoista toimitetaan olemassa oleva kielitoisinto ottaen huomioon hakijan toivomukset.

Asiakirjasta voidaan toimittaa myös toisinto, josta on poistettu sellaiset osat, joihin sovelletaan jotakin 4 artiklassa säädettyä poikkeusta.

8 artikla

Jäljentäminen kaupallisiin tai muihin taloudellista etua tuottaviin tarkoituksiin

Hakija ei saa jäljentää tai muutoin käyttää hänelle toimitettua asiakirjaa kaupallisiin tai muihin taloudellista etua tuottaviin tarkoituksiin ilman asianosaisen ennakolta antamaa lupaa.

9 artikla

Tiedottaminen ja asiakirjarekisterit

Kukin toimielin toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jotta yleisö saa tiedon tähän asetukseen perustuvista oikeuksistaan. Lisäksi näiden oikeuksien harjoittamisen helpottamiseksi kukin toimielin ottaa käyttöön julkisen asiakirjarekisterin.

10 artikla

Täytäntöönpano

Kukin toimielin vahvistaa työjärjestyksessään tarvittavat erityismääräykset tämän asetuksen täytäntöönpanemiseksi. Näiden määräysten on tultava voimaan . . . (viimeistään kolmen kuukauden kuluttua tämän asetuksen antamisesta).

11 artikla

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan kolmantena päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*. Sen soveltaminen alkaa . . . (kolme kuukautta tämän asetuksen antamisesta).

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.